

Täysistunto

Torstai 20.5.2021 klo 15.59—19.40

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Rikosseuraamuslaitoksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 57/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.00 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Käsiteltävänä on ehdotus uudeksi Rikosseuraamuslaitosta koskevaksi laiksi sekä muutoksia eräisiin kyseiseen lakiin liittyviin muihin lakeihin. Ehdotetuilla laeilla toteutettaisiin käynnissä olevaan Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistukseen liittyvät muutokset.

Tavoitteena on uudistaa organisaatorakennetta sekä johtamis- ja ohjausjärjestelmää siten, että ne tukisivat nykyistä paremmin Rikosseuraamuslaitoksen ydintoiminnan järjestämistä ja tavoitteiden saavuttamista. Uusi organisaatio loisi aikaisempaa paremmat edellytykset laadukkaalle ja vaikuttavalle seuraamusten täytäntöönpanolle. Rangaistusten täytäntöönpanon tavoitteena on yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpano siten, että tuomittujen valmiudet rikoksettomaan elämäntapaan paranevat. Onnistuessaan työssään Rikosseuraamuslaitos ja sen yhteistyökumppanit voivat yhdessä vaikuttaa uusintarikollisuuteen. Organisaatorakenteen, johtamisen ja työprosessien tulee parhaalla mahdollisella tavalla tukea tämän tavoitteen saavuttamista.

Laissa Rikosseuraamuslaitoksesta säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiosta, tehtävistä ja hallinnosta. Säännökset koskisivat muun muassa organisaatorakennetta, eri toimintayksiköiden tehtäviä sekä johtamista ja asioiden ratkaisemista.

Värderade talman! Enligt förslaget frångår man den nuvarande centralförvaltnings- och regionstrukturen. Brottspåföljdsmyndigheten blir ett riksomfattande ämbetsverk vars verksamhetsområde omfattar hela landet. Myndigheten kommer att bestå av fyra ansvarsområden som i sin tur är indelade i enheter. Brottspåföljdsmyndigheten ska omfatta ansvarsområdet för utveckling och styrning, ansvarsområdet för klientprocesser, ansvarsområdet för förvaltnings- och stödtjänster och ansvarsområdet för operativ verksamhet. Brottspåföljdsområdets utbildningscentral ska i fortsättningen vara en enhet inom ansvarsområdet för ut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2021 vp

veckling och styrning. Inom ansvarsområdet för klientprocesser finns bedömningsenheten och verkställighetsenheten.

Nykyinen keskushallinto- ja aluerakenne lakkautettaisiin. Rikosseuraamuslaitos olisi valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka toimialueena on koko maa. Rikosseuraamuslaitos muodostuisi neljästä vastuualueesta, jotka jakaantuisivat yksiköihin. Rikosseuraamuslaitokseen kuuluisivat kehittämisestä ja ohjauksesta, asiakasprosesseista, hallinto- ja tukipalveluista sekä operatiivisesta toiminnasta vastaavat vastuualueet. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus kuuluisi kehittämisen ja ohjauksen vastuualueeseen yhtenä yksikkönä. Asiakasprosessien vastuualueella olisi arviointiyksikkö ja täytäntöönpanoyksikkö.

Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisesta toiminnasta vastaavaan vastuualueeseen kuuluisi rikosseuraamuskeskuksia. Valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin yksitoista rikosseuraamuskeskusta ja niiden toimialueet. Rikosseuraamuskeskukset vastaisivat toimialueellaan operatiivisen toiminnan käytännön toteuttamisesta lainsäädännön ja strategian tavoitteiden mukaisesti valtakunnallisten vastuualueiden ohjauksessa.

Rikosseuraamuskeskus toimisi yhden tai useamman maakunnan alueella. Esityksellä mahdollistettaisiin se, että rikosseuraamuskeskukset muodostaisivat yhteistyöverkoston alueensa muiden viranomaispalvelujen kanssa. Lisäksi perustettaisiin rikosseuraamusta suorittavien naisten tilanteeseen ja erityiskysymyksiin keskittyvä rikosseuraamuskeskus.

Rikosseuraamuskeskuksen yksiköistä säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella. Organisaatiouudistuksen voimaan tullessa tulisi voimaan myös oikeusministeriön asetus, jossa todettaisiin ne rikosseuraamuskeskuksen yksiköt, jotka käyttävät merkittävää julkista valtaa. Toimipaikkaverkoston ei esitetä muutoksia, vaan ne olisivat uudistuksen voimaan tullessa samat kuin nykyisin.

Syftet med propositionen är att personalresurser och kompetens effektivare och flexibla ska ställas till hela ämbetsverkets förfogande.

Esityksen tavoitteena on saada henkilöstöresurssit ja osaaminen nykyistä tehokkaammin ja joustavammin koko viraston käyttöön. Esityksellä ei olisi suoria taloudellisia vaikutuksia, koska tarkoituksena ei olisi vähentää tai lisätä henkilöstön kokonaismäärää. Uudistuksen tavoitteena on toiminnan laadun, yhtenäisyyden ja lainmukaisuuden paraneminen, ja muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2022 alusta lukien.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

19.06 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan todellakin toteutettavaksi Rikosseuraamuslaitoksen rakenneuudistukseen liittyvät organisaatiomuutokset siten, että Rikosseuraamuslaitos olisi yksi valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka toimialueena olisi sitten koko maa. Ja nämä tavoitteet, joita tälle esitykselle on asetettu, ovat erittäin kannatettavia: elikkä poistetaan päällekkäistä työtä, saadaan henkilöstön osaaminen joustavammin koko Rikosseuraamuslaitoksen käyttöön, sitten uudistetaan, kehitetään ja yhtenäistetään johtamista — valtavan tärkeitä tavoitteita — ja sitten myöskin se, että tämä valtakunnallinen rakenne loisi edellytykset johtaa tätä Rikosseuraamuslaitosta kokonaisuutena. Ja yksi hyvin tärkeä tavoite tällä on se, että voidaan edistää yhdenmukaisia toimintatapoja ja asiakasprosessien käyttöä kaikissa yksiköissä ja sen myötä paran-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2021 vp

taa rangaistusta suorittavien oikeusturvaa ja yhdenvertaista kohtelua. On tietenkin valttavan tärkeä asia, että esimerkiksi eri vankiloissa olevat tulevat tasa-arvoisesti kohdelluiksi. Tavoitteena on myöskin parantaa Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tuloksellisuutta, laatua ja tehokkuutta. Nämä ovat tietenkin tärkeitä tavoitteita.

Ja sitä haluaisin korostaa, että tälle hankkeelle ei ole asetettu henkilöstön vähennystavoitteita, eliikkä semmoisia säästöjuttuja tähän ei liity. Mutta on oletettavissa, että sitten toiminnan tehostumisen myötä tavoitteena saavutetaan myöskin parempaa vaikuttavuutta. Ja haluaisinkin korostaa sitä, että aina ei voi eikä kannata tuijottaa tehokkuusasioita, vaan nimenomaan se vaikuttavuus on mielestäni kaikissa uudistuksissa itse asiassa se kaikkien tärkein asia. On hyvä, että se on tässä yhtenä tavoitteena.

Ja tosiaan lakivaliokunnassa tulemme tähänkin esitykseen sitten tarkemmin perehtymään. On hyvä, että tällaisia virtaviivaistavia asioita tulee aina enemmän ja enemmän. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

19.07 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä vankeinhoidon organisaatiouudistus Rise 2.0 tulee tarpeeseen. Sen tavoitteeksi asetettiin, että Rikosseuraamuslaitos olisi nykyistä yhtenäisempi valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka toimeenpanokyky olisi nykyistä parempi. Se vastaa muun muassa vankeinhoidon organisaation aluejaossa esiintyneisiin ongelmiin ja haasteisiin sekä pyrkii vaikuttamaan positiivisesti vankien yhdenvertaiseen kohteluun. Vankeinhoidon tavoitteena on uusintarikollisuuteen vaikuttaminen ja vankien kuntouttaminen.

Vihreiden pitkän linjan tavoitteena on ollut muun muassa saattaa sopimushoito osaksi seuraamusjärjestelmää. Myös vapautuvan vangin palvelutarpeeseen on kiinnitettävä riittävästi huomiota. Kriminaalihuollon tukisäätiön mukaan ensimmäiset tunnit vankilasta vapautumisen jälkeen ovat uusintarikollisuuden näkökulmasta kriittisimmät.

Vankikin on asukas ja kuntalainen. Organisaation uudistamisen lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota konkreettisten yhteistoimintamallien luomiseen vankien kotikuntien, viranomaisten ja palvelujärjestelmien sekä vankeinhoidon välille. Vain näin voimme taata sen, että vankilassa aloitettu kuntoutus ei valu hukkaan, vaan sillä on todellista ja kattavaa vaikutusta yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Semi.

19.09 **Matti Semi vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on erittäin hyvä ja tarpeellinen Rikosseuraamuslaitoksen kannalta, mutta asia, mikä minua nyt huolettaa koko tämän vankeinhoito- ja vanginvartijatilan puolelta, on se, että Itä-Suomesta on tullut erittäin paljon viestiä siitä, että on vaikea saada koulutettua vanginvartijaa alueelle. Ja siksi on pohdittu järjestelmää myös siten, että kun se koulutus on pelkästään täällä Tikkurilassa, niin voiko sitä järjestää yhteistyössä alueellisten ammattioppilaitosten kanssa siten, että pääasiassa opiskelua olisi sillä alueella, jotta — jos lainaan Sukevan vankilan johtajan sanoja, niin ongelma on se, että kun täällä etelässä koulutetaan, olipa kysymyksessä mies tai nainen, niin he tuppaavat jäämään sitten tänne etelään töihin — alueellinen saatavuus saatisiin taattua ja pidettyä nämä koulutetut vanginvartijat sitten niillä omilla alueillaan. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 60/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja kysyn tässä, ministeri Henriksson, otatteko lyhyen puheenvuoron tähän. — Ja vielä minuutin puheenvuoro, ministeri Henriksson.

19.10 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustajille tästä tuesta tälle uudistukselle. Tähän edustaja Semin nostamaan kysymykseen: Yhdyn siihen, että meillä ei ole lainkaan liikaa vanginvartijoita tässä meidän hyvässä maassamme, ja me nähdään, että tässä on syytä ryhtyä toimenpiteisiin. Tämä asia on asia, jonka olen myös nostanut Risen pääjohtajan Arto Kujalan kanssa keskusteluun. Tässä on ollut joskus myös se tilanne, että on ollut suoranainen pula myös hakijoista. Katson, että kaikki ne keinot, jotka mahdollistavat sen, että saamme enemmän ihmisiä koulutettua myös tälle alalle, ovat tervetulleita. Se vastuu siitä on tietysti nyt tällä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksella, ja lähdän siitä, että he nyt myös arvioivat, miten tässä Itä-Suomen tilanteessa voitaisiin edetä ja mitkä olisivat avaimet sille, että voitaisiin saada enemmän koulutettua väkeä myös sinnepäin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.12 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämä itse lakiesitys on varmasti hyvin kannatettava, ja olette varmasti sen punninneet, että tämä on järkevää tehdä, en ota siihen nyt niinkään kantaa, mutta edustaja Semi nosti tästä tärkeän asian. Ja vain vinkiksi, että aikoinansa kun olin sisäministerinä, niin hätäkeskuspäivystäjiä puuttui eri puolilta Suomea. Esimerkiksi kun Vaasan alueella meillä on hätäkeskus mutta me ei tahdottu oikein saada sinne ruotsinkielistä päivystäjää, niin me järjestettiin siellä sen paikallisen oppilaitoksen kanssa yhteistyössä koulutusta — siellä oli Pelastusopisto Kuopiosta se eräänlainen tutkinnonantaja, mutta ne tilat ja laitteet ja apua oli sieltä. Kannatan, että katsotte — ja totta kai ministeri antaa vähän vinkkiä — että myöskin tässä yhteydessä voisi toimia se malli, että se olisi paikan päällä. Ja siinä on muuten se hyvä puoli, että kun he tulevat sieltä omalta alueelta, niin he myös jäävät sinne, koska se monesti on niin, että... Tietenkään siinä ei katsota sitä paikkaa, kun valintoja tehdään, koska on tärkeää tiettenkin, että vanginvartijoillakin ne määrätynlaiset kriteerit pitää täyttyä, ja se ei ole paikkakunta, vaan se on nimenomaan se osaaminen ja ne peruslähtökohdat ja piirteet, joita siinä katsotaan. Mutta joka tapauksessa minä sanoisin näin, että kannattaa miettiä sitä, että tällaista väliaikaista koulutusta saataisiin sinne teidänkin alueelle. Kannatan lämpimästi myös entisenä aikuiskoulutusjohtajana tällaisia räätälöityjä paikkakuntakohtaisia koulutuksia ja sitten sitä, että siinä opettajat liikkuisivat eivätkä opiskelijat. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.